

Postavdelningen
Sten Selander
08-678 55 14
sten.selander@pts.se

Ny version 2008-03-05

Så bör PTS allmänna råd om fastighetsboxar tolkas

Vid de kontakter som PTS har haft med fastighetsägare runt om i landet har framkommit att det i vissa avseenden föreligger oklarheter beträffande innebörden och tillämpningen av PTS allmänna råd om utdelning av post (PTSFS 2005:5) vad gäller bestämmelserna om s.k. fastighetsboxar i flerbilshus. Syftet med denna promemoria är att om möjligt undanröja dessa oklarheter samtidigt som den bör kunna tjäna som ledning i samband med den dialog mellan den enskilde fastighetsägaren och Posten som skall föregå en installation av fastighetsboxar.

Rättsläget

Oavsett vad de centrala fastighetsägarorganisationerna försöker göra gällande kommer det allmänna rådet i sin nuvarande lydelse beträffande fastighetsboxar att gälla åtminstone till den 1 januari 2011 och förmodligen betydligt längre¹. Dessa organisationers olika utspel bl.a. att det allmänna rådet skulle vara baserat på en felaktig uppfattning om de arbetsskaderisker som är förknippade med brevbärarnas spring i trappor saknar helt grund. Tvärt om har Arbetsmiljöverkets experter vid sammanträffande med företrädare för nämnda organisationer och i andra sammanhang ingående förklarat vilka arbetsmiljörisker som föreligger i sammanhanget.

Att fastighetsägarorganisationernas argumentation mot fastighetsboxar även i övrigt ter sig motsägelsefull framgår också av att man i andra sammanhang uttalar sig mycket positivt om sådana boxar – bara någon annan betalar för

¹ Ansvarigt statsråd förklarade i ett uttalande den 20 juni 2007 att det för närvarande inte erfordras några initiativ från regeringens sida i fastighetsboxfrågan.

dem. Sedan många år installeras också fastighetsboxar regelmässigt i nybyggda fastigheter eller i samband med större ombyggnader. Syftet med det allmänna rådet är att påskynda denna utveckling. De centrala fastighetsägarorganisationernas kampanj mot detta är enbart ägnad att i onödan försätta medlemmarna i en brydsam situation.

Är det allmänna rådet tvingande?

Ett allmänt råd är till skillnad mot en föreskrift inte formellt bindande. De allmänna råden brukar emellertid i praktiken ges en avsevärd betydelse, t.ex. av förvaltningsdomstolar när de i olika avseenden skall bedöma enskildas och företags handlande. I det aktuella fallet kompliceras bilden något av att det allmänna rådet riktar sig till Posten som bör ta initiativ till att förmå samtliga fastighetsägare att senast den 1 januari 2011 övergå till fastighetsboxar.

En fastighetsägare har således formellt ingen skyldighet att installera fastighetsboxar. Den risk som denne löper är att om det inte finns goda skäl för en eventuell vägran kan Posten efter den 1 januari 2011 välja att inte längre dela ut försändelserna till bostaden utan hänvisa de boende till att hämta dessa vid det utlämningsställe som anvisas. Det skall framhållas att detta är en möjlighet som finns redan idag i andra sammanhang när en fastighetsägare eller mottagare av post och Posten inte kan komma överens om var försändelserna skall delas ut. Erfarenheten visar att Posten endast i undantagsfall behöver tillgripa denna åtgärd.

Genom det allmänna rådet har PTS angett vad som kan anses vara en godtagbar servicenivå när Posten fullgör sitt samhällsuppdrag. Det kan därmed ses som ett slags förhandsbesked om hur myndigheten skulle ställa sig om Posten på den angivna grunden skulle hänvisa de boende att hämta försändelserna vid ett utlämningsställe. Posten kan således enligt gällande regler göra detta och ändå fullgöra den utdelningsplikt som åvilar bolaget.

Beträffande frågan om möjligheten för Posten att efter 2010 kunna hänvisa de boende i flerfamiljshus där fastighetsägaren ännu inte installerat fastighetsboxar till att hämta sin post vid ett utlämningsställe har PTS med anledning av den debatt som förevarit om detta, funnit anledning att göra ett ”kvantitativt” förtydligande i sammanhanget.

Möjligheten måste, precis som i dag, finnas att hänvisa till alternativt avhämtningsställe i avvaktan på att enskilda tvister om var post skall delas ut ska få sin lösning. När detta är nödvändigt ska Posten ändå anses ha fullgjort sin utdelningsplikt. Det har emellertid aldrig varit avsikten att denna möjlighet ska kunna utnyttjas ”kollektivt” d.v.s. att de boende i samtliga fastigheter där det vid en given tidpunkt inte har installerats fastighetsboxar samtidigt ska kunna hänvisas till att hämta sin post vid ett utdelningsställe.

Det kan förutses att det efter 2010 kommer att finnas ett antal flerfamiljsfastigheter som faller utanför grupperna fastigheter där man antingen har installerat fastighetsboxar eller har överenskommit med Posten att man ska göra detta vid senare tillfälle, eller att det är utklarat att man inte kan installera fastighetsboxar i huset av särskilda orsaker, exempelvis utrymmesbrist.

Beroende på dels hur många dessa fastigheter är, dels vad som är skälet till att de ännu inte ingår i någon av de tre nämnda grupperna, kommer man att på olika sätt försöka förmå dessa att frivilligt inlemma sig i någon av dessa. Fram till år 2011 erbjuder postoperatörerna bl.a. kostnadsfri rådgivning i vid mening kring installation av fastighetsboxar. Vilka erbjudanden som kommer att kvarstå efter denna tidpunkt går inte att uttala sig om nu.

Som en sista utväg kan möjligheten att hänvisa de boende till att hämta sin post vid ett utlämningsställe behöva tillgripas. Det kommer då att vara fråga om en selektiv åtgärd där bl.a. de boendes möjligheter att själva påverka införandet av fastighetsboxar i fastigheten kommer att vägas in. Ett annat typexempel där möjligheten kan komma att utnyttjas är i nybyggda fastigheter där man i strid med andemeningen i PTS allmänna råd och fastighetsägarnas egen policy inte har valt fastighetsboxar som utdelningsform utan i stället installerat dörrar med brevinlägg.

Vilka postmottagare och fastigheter är undantagna?

I det allmänna rådet finns ett klart angivet undantag för postmottagare som på grund av ålder eller funktionshinder inte har möjlighet att hämta sin post i fastighetsboxen. Dessa skall, om de begär det, få sin post utdelad till postinlägg i dörr eller på annat sätt i omedelbar anslutning till bostaden. I tveksamma fall har Posten rätt att kräva intyg som styrker funktionshindret. Denna möjlighet förutses att utnyttjas mycket restriktivt. Den som är 80 år eller äldre har alltid rätt att på begäran få sådan service utan intyg. För att en postmottagare skall få sådan extra service krävs också att samtliga som tillhör hushållet ifråga är berättigade till detta.

Det finns vidare en stor mängd fastigheter där det av olika skäl inte är möjligt eller lämpligt att placera en fastighetsbox i själva entrén. I många av dessa kan fastighetsägaren tillsammans med Posten säkert hitta godtagbara alternativa lösningar. Det kan t.ex. röra sig om en placering längre upp i trapphuset, i anslutande utrymmen eller på en för- eller bakgård. Det torde emellertid redan nu stå klart att det kommer att finnas ett förhållandevis stort antal fastigheter där fastighetsägaren och Posten gemensamt tvingas att konstatera den enda rimliga lösningen är att fortsätta med utdelning till postinlägg i dörren. Detta förutsätter dock att de brevkast i dessa fastigheter som är felaktigt placerade eller har defekt eller för trög mekanism åtgärdas. Vilka fastigheter som på detta

sätt kommer att undantas kommer att framgå av den pågående dialogen mellan de enskilda fastighetsägarna och Posten.

Så bör fastighetsboxen placeras

I det allmänna rådet anges att i flerfamiljshus bör försändelser som huvudregel delas ut i fastighetsbox inomhus *i entréplan* eller utomhus. Uttrycket ”i entréplan” skall emellertid inte hårdas på det sättet att fastighetsboxen alltid skall placeras i nivå med entrédörren om det finns något utrymme där. I många portar finns det t.ex. betydligt lämpligare platser för fastighetsboxar en halvtrappa upp eller ner. Överhuvudtaget är avsikten att man skall komma fram till vettiga lösningar som så långt det är möjligt tar hänsyn till samtliga förekommande intressen i sammanhanget.

Det har heller aldrig varit fråga om att en fastighetsbox skall kunna installeras i strid med andra myndigheters bestämmelser. Det kan t.ex. röra sig om brandskyddsmyndighetens regler om öppna utrymningsvägar eller bestämmelser om kulturminnesskyddade miljöer som måste respekteras. Även i de fall sådana avvägningar aktualiseras torde det i många fall gå att komma fram till alternativa lösningar som är acceptabla.

Posten har i enlighet med det allmänna rådet utfärdat närmare specifikationer om vad som skall gälla för fastighetsboxars utformning och placering. Dessa återfinns på Forum För Fastighetsboxars (FFF) hemsida, www.fastighetsboxar.se. Eftersom det allmänna rådet inte är tvingande till sin karaktär är inte heller dessa specifikationer formellt bindande. Emellertid har de utformats med hänsyn till bl.a. ergonomi, tillgänglighet för funktionshindrade, tillförlitlighet och säkerhet varför de i princip bör iaktas fullt ut. Även dessa regler bör dock tillämpas med förnuft. Det innebär att det finns utrymme för avvikelser om inte dessa är alltför stora. Detta gäller framför allt beträffande tidigare monterade postboxanläggningar men kan också förekomma vid nyinstallation för att kunna åstadkomma en i övrigt godtagbar lösning.

När det gäller befintliga anläggningar finns det starka skäl för en flexibel tillämpning av specifikationerna, i synnerhet om en justering i enlighet med dessa föranleder mera omfattande åtgärder. Sådana ändringar bör endast göras om de redan monterade anläggningarna flaggrant avviker från de arbetsmiljökrav som kan ställas i sammanhanget.

Tidpunkt för installationen av fastighetsboxarna

När det allmänna rådet utfärdades i september 2005 bedömdes drygt 5 år vara en lämplig tidsrymd för att påskynda övergången till utdelning av post till fastighetsboxar. Detta skulle bl.a. medge fastighetsägarna att lägga in denna åtgärd i sina underhållsplaner vid en passande tidpunkt. Därför bestämdes datumet för när övergången borde vara genomförd till den 1 januari 2011. Detta datum utgör också den tidpunkt från vilken Posten tidigast har möjlighet

att inte längre dela ut försändelser till postinlägg i dörren utan i stället hänvisa de boende till att hämta sin post vid ett utlämningsställe.

Posten har nu förklarat att man efter överenskommelse kan gå med på att en installation av fastighetsboxar som t.ex. ingår i en planerad större ombyggnad kan utföras även efter den 1 januari 2011. PTS har givetvis inga invändningar mot detta medgivande och heller inte mot eventuella andra tillmötesgåenden av fastighetsägarnas intressen som Posten vill göra för att underlätta övergången till fastighetsboxar.

”Finansieringen” av fastighetsboxarna

De centrala fastighetsägarorganisationerna har i ett gemensamt uttalande framfört krav på att fastighetsboxarna skall bekostas av Posten som även skall betala hyra för det utrymme där de installerats. Varför så inte bör vara fallet har PTS utvecklat i ett öppet brev till Sveriges fastighetsägare (Klarläggande beträffande fastighetsboxar i flerfamiljshus, 20 mars 2006) vilket återfinns på myndighetens hemsida, www.pts.se. I stället bör, enligt PTS mening, installationen av fastighetsboxar ses som en investering bland alla andra som primärt bekostas av fastighetsägaren och som ingår i den kostnads massa som utgör underlag för hyres- respektive avgiftssättning.

PTS har tidigare beräknat kostnaden för en godkänd fastighetsboxanläggning till c:a 700 kronor per hushåll. Det finns idag flera billigare alternativ på marknaden men också många dyrare beroende på vilken standard på boxar man väljer, utbudet är stort och anpassat till olika smakriktningar och stilar². Till detta kan komma kostnader för eventuell anpassning av lokalen där fastighetsboxen skall installeras. Dessa kostnader kan på sedvanligt sätt bokföringsmässigt skrivas av på åtminstone 10 år om så önskas. Det är i normalfallet svårt att se att kostnaden enskilt skulle komma att bli av den storleksordningen att den i någon nämnvärd omfattning skulle påverka hyror eller avgifter.

XXXX

² Där så är lämpligt kan man i stället för en fastighetsbox sätta upp erforderligt antal standardpostlådor vilket torde vara det billigaste alternativet.